

Narody Zjednoczone a ludobójstwo w Gazie: Prawne drogi do odzyskania wiarygodności instytucji

Pod koniec 2025 roku ludobójstwo trwające w Gazie stało się definiującym i niszczycielskim kryzysem XXI wieku. Trwała i systematyczna natura działań militarnych Izraela – charakteryzująca się zniszczeniem cywilnej infrastruktury, pozbawieniem żywności, wody i pomocy medycznej oraz masowymi mordami na cywilach – wywołała głębokie rozliczenie w międzynarodowym systemie prawnym.

1. Państwa i instytucje uznające ludobójstwo w Gazie

Rosnący międzynarodowy konsensus, obejmujący rządy, organizacje międzyrządowe, mechanizmy ONZ i organizacje społeczeństwa obywatelskiego, uznaje działania Izraela w Gazie za **ludobójstwo** zgodnie z *Konwencją w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa* (1948). Ten framework odzwierciedla nie tylko retoryczne potępienie, ale klasyfikację prawną opartą na zobowiązaniach traktatowych, postępowaniach sądowych i autorytatywnych ustaleniach śledczych.

Poniższa lista identyfikuje państwa, organizacje międzyrządowe i instytucje, które oficjalnie nazwały działania Izraela w Gazie **ludobójstwem** lub odwołały się do *Konwencji o ludobójstwie* w tym kontekście:

- **Republika Południowej Afryki** — Wytoczyła sprawę przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości *Zastosowanie Konwencji o ludobójstwie (RPA przeciwko Izraelowi)* z zarzutami ludobójstwa (29 grudnia 2023); MTS uznał zarzuty ludobójstwa za „wiarygodne” na etapie środków tymczasowych (26 stycznia 2024).
- **Turcja (Türkiye)** — Oficjalnie interweniowała w MTS w celu wsparcia sprawy ludobójstwa RPA (7 sierpnia 2024).
- **Brazylia** — Prezydent Lula wielokrotnie nazywał działania Izraela w Gazie „ludobójstwem” (18 i 26 lutego 2024; 8 czerwca 2025).
- **Kolumbia** — Prezydent Gustavo Petro publicznie nazwał kampanię Izraela „ludobójstwem” (1 maja 2024; 30 sierpnia 2025; przemówienie w Zgromadzeniu Ogólnym ONZ 23 września 2025).
- **Arabia Saudyjska** — Książę koronny Mohammed bin Salman określił kampanię Izraela jako „ludobójstwo” (11 listopada 2024).
- **Pakistan** — Konferencje prasowe i oświadczenia MSZ wielokrotnie odwołują się do „ludobójstwa w Gazie”.
- **Malezja** — Oświadczenia MSZ wprost opisują działania Izraela jako „ludobójstwo” (wiele oświadczeń w 2025).

- **Indonezja** — Oświadczenia MSZ używały terminu „ludobójstwo” w potępieniu działań Izraela w Gazie (sierpień 2024).
- **Honduras** — Rząd potępił to, co nazwał „ludobójstwem” i wycofał ambasadora (październik 2023).
- **Boliwia** — Złożyła deklarację interwencji wspierającą sprawę ludobójstwa w MTS; dokumenty oficjalne ramują problem w kategoriach Konwencji o ludobójstwie (październik 2024).
- **Organizacja Współpracy Islamskiej (OIC)** — Nazwała atak na Gazę „masowym ludobójstwem” (grudzień 2023), a później powitała wyniki śledztwa ONZ w sprawie ludobójstwa (wrzesień 2025).
- **Rada Współpracy Zatoki (GCC)** — Oświadczenie szczytu potępiło zbrodnie Izraela w Gazie „jako część programu ludobójstwa i czystek etnicznych” (1 grudnia 2024).
- **Niezależna Międzynarodowa Komisja Śledcza ONZ (COI)** — Stwierdziła, że Izrael popełnił ludobójstwo w Gazie (raport opublikowany 16 września 2025).
- **Specjalny Komitet ONZ ds. Praktyk Izraela** — Stwierdził, że metody wojenne Izraela w Gazie są „zgodne z cechami ludobójstwa” (14 listopada 2024).
- **Międzynarodowe Stowarzyszenie Badaczy Ludobójstwa (IAGS)** — Rezolucja członków (31 sierpnia 2025) stwierdza, że działania Izraela w Gazie spełniają prawną definicję ludobójstwa; szeroko relacjonowane.
- **Amnesty International** — Wiele oświadczeń w 2025 twierdzi, że Izrael popełnia ludobójstwo w Gazie, w tym użycie głodu jako metody zniszczenia.
- **Human Rights Watch (HRW)** — Raport 179-stronicowy (19 grudnia 2024) stwierdza „akty ludobójstwa” i eksterminację (zbrodnię przeciwko ludzkości) związaną z celową polityką pozbawienia.
- **ECCHR (Europejskie Centrum Praw Konstytucyjnych i Praw Człowieka)** — Oficjalne stanowisko prawne (10 grudnia 2024) stwierdza, że Izrael popełnia ludobójstwo w Gazie.
- **B'Tselem (izraelska organizacja praw człowieka)** — Raport 2025 *Nasze ludobójstwo* stwierdza, że Izrael popełnia ludobójstwo w Gazie.
- **Lekarze na rzecz Praw Człowieka - Izrael (PHRI)** — Stwierdził w raporcie 2025, że Izrael popełnia ludobójstwo (podobnie jak podsumowanie Amnesty).
- **FIDH (Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka)** — Wielokrotnie opisywała działania Izraela jako ludobójstwo i wzywała państwa do działania zgodnie z konwencją.
- **DAWN (Demokracja dla Świata Arabskiego Teraz)** — Oświadczenia organizacji wielokrotnie odwołują się do trwającego ludobójstwa w Gazie.
- **Al-Haq** — Prowadzi rejestr i obronę, która wprost ramuje zachowanie Izraela jako ludobójstwo; odwołuje się do nakazów MTS.
- **Euro-Med Monitor Praw Człowieka** — Liczne publikacje wprost nazywają kampanię Izraela ludobójstwem (cytowane w dokumentacji HRW).
- **Medico International** — Obrona i analizy zajmujące się ramami ludobójstwa w Gazie (cechy i wywiady 2025).

Bezprecedensowy zakres tego konsensusu – obejmujący aktorów z Globalnego Południa i Północy oraz przekraczający granice państwowe, instytucjonalne i akademickie – symbolizuje zmianę w międzynarodowym rozumieniu odpowiedzialności i prewencji. Po

raz pierwszy w okresie powojennym liczne suwerenne państwa stosują *Konwencję o ludobójstwie* przeciwko aktywnemu i trwającemu ludobójstwu z znaczącym postępowaniem proceduralnym w Międzynarodowym Trybunale Sprawiedliwości.

2. Obowiązek Narodów Zjednoczonych w zapobieganiu ludobójstwu

Zbiorcze ustalenia państw, organizacji międzyrządowych i mechanizmów ONZ – że trwająca kampania Izraela w Gazie stanowi ludobójstwo – stwarzają nie tylko moralne obawy, ale **wiarygodne i pilne ryzyko prawne**, które aktywuje zbiorową odpowiedzialność Narodów Zjednoczonych za zapobieganie ludobójstwu. Zgodnie z **art. 1, 2(2) i 24 Karty Narodów Zjednoczonych** Rada Bezpieczeństwa ponosi **obowiązek prawny** podejmowania szybkich i skutecznych działań w celu utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa oraz zapewnienia poszanowania fundamentalnych zasad prawa międzynarodowego.

Konwencja o ludobójstwie nakłada obowiązek *erga omnes* zapobiegania i karania ludobójstwa, odzwierciedlając wiążącą normę (*jus cogens*).

Konwencja w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa (1948)

- **Art. I:** „Strony Konwencji potwierdzają, że ludobójstwo... jest przestępstwem w prawie międzynarodowym, które zobowiązuje się zapobiegać i karać.”

W *Bośnia i Hercegowina przeciwko Serbii i Czarnogórze* (2007) **Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości** orzekł, że obowiązek zapobiegania ludobójstwu powstaje „w momencie, gdy państwo dowiaduje się lub normalnie powinno było wiedzieć o istnieniu poważnego ryzyka”.

MTS, Bośnia przeciwko Serbii (wyrok, 26 lutego 2007)

- „Obowiązek państwa zapobiegania i odpowiadający mu obowiązek działania powstaje w momencie, gdy państwo dowiaduje się lub normalnie powinno było wiedzieć o istnieniu poważnego ryzyka popełnienia ludobójstwa.”

Zatem, gdy wiarygodne dowody ludobójstwa się pojawiają – jak ustalono w tymczasowych nakazach MTS, mechanizmach śledczych ONZ i ustaleniach licznych państw i organizacji praw człowieka – Rada, a zwłaszcza **stałych członków**, jest prawnie zobowiązana do działania w celu jego zapobieżenia. Biorąc pod uwagę **główną odpowiedzialność Rady za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa** zgodnie z art. 24(1) Karty oraz jej unikalną zdolność do działania zbiorowo w imieniu wszystkich członków, obowiązek ten **szczególnie mocno** ciąży na Radzie. Gdy wiarygodne podmioty – w tym sam MTS – ustalają, że istnieje *wiarygodne ryzyko ludobójstwa*, Rada jest prawnie zobowiązana do działania w celu jego zapobieżenia.

3. Nadużycie weta i rola Stanów Zjednoczonych

Pomimo przytłaczającego zbioru faktów i wiążących zobowiązań prawnych wynikających z *Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa* (1948) oraz *Karty Narodów Zjednoczonych*, Stany Zjednoczone wielokrotnie blokowały działania Rady Bezpieczeństwa mające na celu powstrzymanie tego, co MTS nazwał **wiarygodnym ludobójstwem w Gazie**. Od października 2023 Waszyngton użył weta co najmniej **siedem razy**, blokując projekty rezolucji dążące do wdrożenia zawieszenia broni, ułatwienia dostępu humanitarnego lub żądania zgodności z międzynarodowym prawem humanitarnym. Każda z tych rezolucji odzwierciedlała **pilne apele Sekretarza Generalnego, Biura Koordynacji Spraw Humanitarnych (OCHA) i Agencji Narodów Zjednoczonych ds. Pomocy Uchodźcom Palestyńskim (UNRWA)**, a także ustalenia niezależnych śledczych, ale została obalona jednostronnym sprzeciwem jednego stałego członka.

Pierwsze weto, użyte w **październiku 2023**, zablokowało rezolucję wzywającą do natychmiastowego humanitarnego zawieszenia broni po początkowych bombardowaniach Gazy przez Izrael i rozpoczęciu masowych strat cywilnych. Kolejne weta – w **grudniu 2023, lutym 2024, kwietniu 2024, lipcu 2024, grudniu 2024 i marcu 2025** – podążały za stałym i celowym wzorcem. Za każdym razem, gdy Rada zbliżała się do działania zgodnie ze swoją odpowiedzialnością określoną w Karcie za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, Stany Zjednoczone użyły weta, by **chronić Izrael przed odpowiedzialnością i blokować zbiorowe działania** mające na celu ochronę życia cywilów.

4. Interpretacja Karty — Ramy Konwencji Wiedeńskiej

Karta stanowi **spójne i zintegrowane ramy prawne**, gdzie wszystkie postanowienia mają równy status normatywny i muszą być odczytywane w harmonii. Nie ma **wewnętrznej hierarchii** między artykułami; raczej każdy musi być rozumiany w kontekście, systematycznie i teleologicznie – tj. w świetle ogólnych celów i zasad Karty wyrażonych w art. 1 i 2. Ta systematyczna interpretacja, wielokrotnie potwierdzona przez MTS i własne organy prawne ONZ, zapewnia, że Karta działa jako jednolity i niepodzielny instrument zarządzania międzynarodowego, a nie zbiór izolowanych uprawnień lub przywilejów.

Ramy interpretacyjne Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów (1969) **w pełni** stosują się do *Karty Narodów Zjednoczonych*. Chociaż Karta poprzedza Konwencję, zasady interpretacyjne zakodowane w niej były już ugruntowanym **prawem zwyczajowym międzynarodowym** w czasie redagowania Karty i od tego czasu zostały potwierdzone w orzecznictwie MTS. Zatem Kartę należy interpretować **w dobrej wierze, w świetle jej przedmiotu i celu** oraz jako **spójną i zintegrowaną całość**.

Konwencja Wiedeńska o prawie traktatów (1969)

- **Art. 26 (Pacta sunt servanda):** „Każdy ważny traktat wiąże strony i musi być przez nie wykonywany w dobrej wierze.”
- **Art. 31(1):** „Traktat należy interpretować w dobrej wierze zgodnie ze zwykłym znaczeniem, jakie należy nadać jego terminom w ich kontekście i w świetle przedmiotu i celu traktatu.”

- **Art. 31(3c):** „Należy wziąć pod uwagę... każdą odpowiednią regułę prawa międzynarodowego stosowaną w stosunkach między stronami.”

Zatem **uprawnienia przyznane Radzie Bezpieczeństwa**, w tym weto, nie mogą być interpretowane ani stosowane w sposób sprzeczny z *przedmiotem i celem* Karty.

5. Prawne granice weta

Chociaż **art. 27(3) Karty Narodów Zjednoczonych** przyznaje stałym członkom Rady Bezpieczeństwa prawo weta, uprawnienie to **nie jest absolutne**. Musi być wykonywane w ścisłej zgodności z **celami i zasadami** Karty (art. 1 i 24) oraz **dobrą wiarą** (art. 2(2)). Jako organ ponoszący *główną odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa*, Rada Bezpieczeństwa jest prawnie zobowiązana do wykonywania swoich funkcji zgodnie z tymi obowiązkami.

Zgodnie z **art. 24(1)** Rada Bezpieczeństwa wykonuje swoje uprawnienia *w imieniu wszystkich członków Narodów Zjednoczonych*. To przedstawicielskie zadanie nakłada na wszystkich członków – a zwłaszcza **stałych członków** z wetem – **obowiązek powierniczy** działania w dobrej wierze i zgodnie z fundamentalnymi celami Karty. Czytane razem z **art. 1, 2(2) i 24(2)**, art. 24(1) wspiera zasadę, że weto nie może być legalnie używane do udaremniania zbiorowej odpowiedzialności Rady za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Karta ustanawia również wyraźne ograniczenia proceduralne weta poprzez **art. 27(3)**, który stanowi, że *strona sporu powinna wstrzymać się od głosowania* w decyzjach zgodnie z rozdziałem VI. To postanowienie ucieleśnia fundamentalną zasadę bezstronności w podejmowaniu decyzji przez Radę. Gdy stały członek zapewnia **istotne wsparcie militarne, ekonomiczne lub logistyczne** stronie konfliktu zbrojnego, można rozsądnie uznać, że dany członek jest **stroną sporu** i podlega prawnemu obowiązkowi **wstrzymania się od głosowania**.

Karta Narodów Zjednoczonych

- **Art. 1(1):** „Utrzymywać międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo, a w tym celu: podejmować skuteczne zbiorowe działania w celu zapobiegania i usuwania zagrożeń dla pokoju oraz tłumienia aktów agresji lub innych naruszeń pokoju, oraz doprowadzać pokojowymi środkami i zgodnie z zasadami sprawiedliwości i prawa międzynarodowego do uregulowania lub rozwiązania sporów międzynarodowych lub sytuacji, które mogą prowadzić do naruszenia pokoju.”
- **Art. 2(2):** „Wszyscy członkowie, aby zapewnić sobie wszystkie prawa i korzyści wynikające z członkostwa, będą w dobrej wierze wypełniać zobowiązania przyjęte zgodnie z niniejszą Kartą.”
- **Art. 24(1):** „Aby zapewnić szybkie i skuteczne działanie Narodów Zjednoczonych, jego członkowie powierzają Radzie Bezpieczeństwa główną odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa i zgadzają się, że Rada działa w ich imieniu przy wykonywaniu obowiązków wynikających z tej odpowiedzialności.”

- **Art. 24(2):** „Przy wykonywaniu tych obowiązków Rada Bezpieczeństwa działa zgodnie z celami i zasadami Narodów Zjednoczonych. Szczególne uprawnienia przyznane Radzie Bezpieczeństwa do wykonywania tych obowiązków są określone w rozdziałach VI, VII, VIII i XII.”
- **Art. 27(3):** „W decyzjach zgodnie z rozdziałem VI i zgodnie z ust. 3 art. 52 strona sporu powinna wstrzymać się od głosowania.”

Podsumowując, **art. 1, 2(2), 24(1)–(2) i 27(3)** Karty, interpretowane zgodnie z **art. 31–33 Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów**, ustalają, że weto nie jest nieograniczonym przywilejem, lecz **warunkowym uprawnieniem** powierzonym międzynarodowemu społeczeństwu. Wykonywanie tego uprawnienia w złej wierze, w sprzeczności z celami Karty lub w sposób udaremniający główne funkcje Rady stanowi **nadużycie prawa** i działanie **ultra vires**. Takie weto brakuje **mocy prawnej** w ramach Karty i jest niezgodne z wiążącymi normami (*jus cogens*) rządzącymi porządkiem międzynarodowym, zwłaszcza tymi dotyczącymi **zapobiegania ludobójstwu i ochrony cywilów**.

6. Rola Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości

Odpowiedzialność Rady Bezpieczeństwa za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, wyrażona w **art. 1 i 24** Karty, nieuchronnie obejmuje obowiązek **utrzymania prawa międzynarodowego i zapobiegania okrucieństwom** zagrażającym stabilności stosunków międzynarodowych. Uprawnienia Rady nie są przywilejem politycznym, lecz **prawnym powiernictwem**, wykonywanym w imieniu wszystkich członków i ograniczonym celami oraz zasadami Karty. Gdy stały członek używa weta do blokowania działań mających na celu zapobieganie lub reagowanie na poważne naruszenia prawa międzynarodowego – w tym ludobójstwo, zbrodnie przeciwko ludzkości lub poważne naruszenia Konwencji Genewskich – takie działanie stanowi **nadużycie weta** i działanie **ultra vires** wobec Karty.

W takich przypadkach rola interpretacyjna Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości staje się centralna. Zgodnie z **art. 36** swojego Statutu Trybunał może wykonywać **jurysdykcję sporną**, jeśli spór zostanie mu przedłożony przez państwa członkowskie dotyczące interpretacji lub stosowania Karty lub Konwencji o ludobójstwie. Ponadto **Zgromadzenie Ogólne** lub **Rada Bezpieczeństwa**, a także inne upoważnione organy ONZ, mogą wnioskować o **opinię doradczą** zgodnie z **art. 65 Statutu MTS** i **art. 96 Karty**, aby wyjaśnić prawne implikacje użycia weta w określonych kontekstach. Chociaż opinie doradcze nie są formalnie wiążące, stanowią **autorytatywną interpretację** Karty i mają decydującą wagę w praktyce ONZ.

Karta Narodów Zjednoczonych

- **Art. 96(1):** „Zgromadzenie Ogólne lub Rada Bezpieczeństwa mogą wnioskować o opinię doradczą Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w każdej kwestii prawnej.”

Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości (MTS) nie jest wyraźnie upoważniony do **unieważniania decyzji** lub weta **Rady Bezpieczeństwa**, ale posiada uprawnienie do

interpretacji Karty Narodów Zjednoczonych i określania **prawnych implikacji** działań podjętych na jej podstawie. Jako *główny organ sądowy Narodów Zjednoczonych* (art. 92 Karty), Trybunał stosuje zarówno *sporne*, jak i *doradcze* funkcje obejmujące pytania dotyczące interpretacji Karty i legalności działań organów ONZ. Zatem, jeśli ustalono, że stały członek użył weta **w złej wierze** lub **ultra vires** wobec celów i zasad Karty, MTS mógłby zasadniczo potwierdzić, że takie weto jest **prawnie nieważne**, a odpowiadający mu projekt rezolucji został **zasadniczo przyjęty**.

W praktyce takie ustalenie umożliwiłoby innym członkom Rady Bezpieczeństwa traktowanie weta użytego w sprzeczności z Kartą jako **pozbawionego mocy prawnej**, umożliwiając Radzie kontynuowanie przyjmowania odpowiadającej rezolucji **zasadniczo**. Weto byłoby traktowane jako *nieważne ab initio* – niezdolne do unieważnienia zbiorowego obowiązku Rady utrzymania pokoju i bezpieczeństwa.

7. Odzyskanie wiarygodności Narodów Zjednoczonych — Droga przez prawo

Kryzys ujawniony przez ludobójstwo w Gazie pokazał, że paraliż Narodów Zjednoczonych nie jest przede wszystkim wadą jej tekstu założycielskiego, lecz **interpretacji i stosowania**. Niemoc Rady Bezpieczeństwa do działania – pomimo uznania wiarygodnego ludobójstwa przez MTS i własne mechanizmy śledcze ONZ – nie wynika z braku mocy prawnej, lecz z **nadużycia weta** przez stałego członka działającego w sprzeczności z celami Karty.

Wezwania do reformy Karty, choć moralnie przekonujące, od dawna utknęły w proceduralnej niemożności zmiany **art. 108** w systemie wymagającym zgody tych, którzy mają największy interes w zachowaniu swoich przywilejów. Rozwiązanie leży zatem nie w nieuchwytnym zadaniu przepisania Karty, lecz w **jej interpretacji zgodnie z prawem traktatów i wewnętrzną logiką samej Karty**.

Pierwszym i najbardziej pilnym krokiem jest wniosek o **opinię doradczą** od **Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS)** dotyczącą **prawnych granic i ważności weta** zgodnie z **art. 27(3)** Karty. Taka opinia nie zmieniałaby Karty, lecz zinterpretowałaby ją zgodnie z **Konwencją Wiedeńską o prawie traktatów (VCLT)** i **wiązącymi normami prawa międzynarodowego**, potwierdzając, że weto – jak wszystkie uprawnienia na mocy Karty – jest uwarunkowane *dobrą wiarą, przedmiotem i celem* oraz zobowiązaniami *jus cogens*.

Podwójne drogi do MTS: Zgromadzenie Ogólne i Rada Bezpieczeństwa

Zgodnie z **art. 96(1)** Karty Narodów Zjednoczonych i **art. 65 Statutu MTS** zarówno **Zgromadzenie Ogólne**, jak i **Rada Bezpieczeństwa** są upoważnione do wnioskowania o opinie doradcze Trybunału w *dowolnej kwestii prawnej*. Każda ścieżka oferuje odrębną – lecz uzupełniającą – metodę dla organizacji wyjaśnienia prawnych granic weta.

Ścieżka Zgromadzenia Ogólnego oferuje **jasny i bezpieczny szlak**, gdzie taka rezolucja wymaga jedynie zwykłej większości i **nie podlega wetu**. Czyni to ją najbardziej dostępną i

proceduralnie bezpieczną metodą uzyskania sądowego wyjaśnienia zakresu i granic weta, zwłaszcza gdy sama Rada Bezpieczeństwa jest sparaliżowana.

Jednak **Rada Bezpieczeństwa** również zachowuje uprawnienie do wnioskowania o taką opinię. Tutaj pojawia się pytanie, czy **weto stałego członka** może zapobiec Radzie szukaniu prawnej porady dotyczącej granic własnej mocy. Zgodnie z **art. 27(2)** Karty *decyzje Rady Bezpieczeństwa w sprawach proceduralnych podejmowane są dziewięcioma głosami pozytywnymi i nie podlegają wetu*. Rezolucja wnioskująca o opinię doradczą – nie ustanawiająca istotnych praw ani wiążących zobowiązań – w pełni mieści się w tej kategorii proceduralnej.

Karta Narodów Zjednoczonych

- **Art. 27(2):** „Decyzje Rady Bezpieczeństwa w sprawach proceduralnych podejmowane są dziewięcioma głosami pozytywnymi członków.”

Precedens Namibii (*S/RES/284 (1970)*) wspiera tę interpretację: wniosek Rady o opinię doradczą dotyczącą prawnych implikacji obecności RPA w Namibii był traktowany jako decyzja proceduralna i przyjęty bez weta. Analogicznie, rezolucja wnioskująca o opinię doradczą dotyczącą **granic weta** byłaby podobnie traktowana jako proceduralna decyzja samej Rady i nie byłaby istotnym działaniem wpływającym na prawa lub zobowiązania państw.

Zatem **Rada Bezpieczeństwa** może legalnie przyjąć rezolucję wnioskującą o opinię doradczą MTS dotyczącą granic weta **jako głosowanie proceduralne**, wymagające jedynie dziewięciu głosów pozytywnych i **nie podlegające wetu**. Po przyjęciu **Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości** sam zdecyduje, czy przyjąć wniosek. Czyniąc to, Trybunał pośrednio potwierdziłby, że sprawa jest proceduralna i prawidłowo mu przedłożona – rozwiązując zatem, poprzez prawo, a nie politykę, czy kwestia granic weta mieści się w jego jurysdykcji sądowej.

Ta ścieżka zapewnia, że **żaden stały członek** nie może jednostronnie zapobiec Narodom Zjednoczonym szukaniu prawnej interpretacji własnego dokumentu założycielskiego. Szanuje również zasadę *effet utile* Konwencji Wiedeńskiej – że każdy traktat należy interpretować tak, by nadać pełną skuteczność jego przedmiotowi i celowi. Pozwolenie wetu na blokowanie prawnego wyjaśnienia legalności samego weta byłoby logiczną i prawną sprzecznością, która osłabiłaby spójność Karty i integralność międzynarodowego systemu prawnego.

Przywrócenie prymatu prawa

Zatem zarówno **Zgromadzenie Ogólne**, jak i **Rada Bezpieczeństwa** mają legalne i uzupełniające się ścieżki do wnioskowania o opinię doradczą od MTS. Ścieżka Zgromadzenia Ogólnego jest **proceduralnie bezpieczna**; ścieżka Rady Bezpieczeństwa jest **prawnie uzasadniona** zgodnie z Kartą i prawem traktatów. Obie osiągają ten sam zasadniczy cel: **wyjaśnienie, że weto nie może być legalnie używane do blokowania zapobiegania ludobójstwu lub udaremniania celów Narodów Zjednoczonych**.

Poprzez ten proces organizacja podjęłaby kluczowy krok w kierunku odzyskania swojej wiarygodności – potwierdzając, że jej uprawnienia pochodzą nie z siły, lecz z prymatu prawa międzynarodowego. Rządy prawa, nie polityczne przywileje, muszą kierować nawet najpotężniejszymi organami Narodów Zjednoczonych. Tylko poprzez ponowne potwierdzenie tej zasady organizacja może odzyskać swoje cele założycielskie: *ocalić przyszłe pokolenia od plagi wojny*.

Wniosek

Wiarygodność Narodów Zjednoczonych jest dziś w głębokim rozliczeniu. Ludobójstwo rozwijające się w Gazie ujawniło linie pęknięć międzynarodowego systemu prawnego – nie w braku odpowiednich norm, lecz w niemocy jego instytucji do ich egzekwowania. Zakaz ludobójstwa, zakodowany w *Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa (1948)* i uznany za normę *jus cogens*, wiąże wszystkie państwa i wszystkie organy ONZ bez wyjątku. Jednak główny organ organizacji do utrzymania pokoju i bezpieczeństwa pozostaje sparaliżowany przez nadużycie weta wobec przytłaczających dowodów i formalnych ustaleń MTS.

Ten paraliż nie jest nieuniknioną cechą polityki międzynarodowej; jest **niepowodzeniem zarządzania i naruszeniem prawnego powiernictwa**. Stali członkowie Rady Bezpieczeństwa trzymają swoją moc w imieniu wszystkich członków zgodnie z art. 24(1) Karty. Ta moc jest powiernicza, nie własnościowa. Gdy weto jest używane do ochrony trwającego ludobójstwa lub blokowania ochrony humanitarnej, przestaje być narzędziem zachowania pokoju i staje się narzędziem bezkarności. Takie użycie jest **ultra vires** – poza uprawnieniami przyznanymi przez Kartę – i prawnie niezgodne zarówno z literą, jak i duchem Karty.

Ostatecznie zdolność Narodów Zjednoczonych do odzyskania legitymacji zależy od ich woli **egzekwowania własnego prawa**. Odzyskanie wiarygodności polega nie tylko na wydawaniu rezolucji lub raportów; chodzi o ponowne dostosowanie organizacji do zasad, które uzasadniały jej stworzenie – pokoju, sprawiedliwości, równości i ochrony życia ludzkiego. Ludobójstwo w Gazie zdefiniuje dziedzictwo tej epoki, nie tylko dla państw bezpośrednio zaangażowanych, lecz dla całego systemu międzynarodowego.

Wiarygodność Narodów Zjednoczonych i integralność samego prawa międzynarodowego zależy od tego wyboru.

Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych — Projekt rezolucji

Ten projekt rezolucji jest oferowany w dobrej wierze i konieczności, przypominając zasady wyrażone przez wieki w wielkich tradycjach prawnych świata, potwierdzające, że władza powinna być wykonywana z uczciwością, sprawiedliwością i szacunkiem dla życia.

Są oferowane jako **wygoda i zasób** dla dowolnego państwa członkowskiego lub grupy państw członkowskich, które mogą chcieć kontynuować poprzez **Zgromadzenie Ogólne**

legalną i konstruktywną ścieżkę do wyjaśnienia **granic weta** zgodnie z **art. 27(3) Karty Narodów Zjednoczonych**, zgodnie z ramami interpretacyjnymi **Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów i Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa (1948)**.

Projekty nie są nakazowe i nie niosą **żadnych praw własności**. Są zaprojektowane do **modyfikacji, adaptacji lub rozszerzenia** przez dowolne państwo lub delegację, które uzna to za odpowiednie w świetle wymogów międzynarodowego pokoju i celów Narodów Zjednoczonych.

Są przedstawione z przekonaniem, że gdy reformy polityczne pozostają nieuchwytnie, **interpretacja prawna** jest najbezpieczniejszą metodą odzyskania **wiarygodności Narodów Zjednoczonych** i ponownego potwierdzenia **prymatu prawa międzynarodowego nad siłą**.

Wniosek o opinię doradczą Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości dotyczącą prawnych granic weta zgodnie z art. 27(3) Karty

Zgromadzenie Ogólne,

Przypominając cele i zasady Narodów Zjednoczonych określone w Karcie,

Ponownie potwierdzając, że zgodnie z art. 24(1) Karty członkowie powierzają Radzie Bezpieczeństwa **główną odpowiedzialność** za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa i zgadzają się, że Rada działa **w ich imieniu**,

Uznając, że wszyscy członkowie muszą w **dobrej wierze** wypełniać swoje zobowiązania zgodnie z Kartą, zgodnie z art. 2(2),

Zauważając, że zgodnie z art. 27(3) Karty strona sporu *powinna wstrzymać się od głosowania* w decyzjach zgodnie z rozdziałem VI i zgodnie z ust. 3 art. 52,

Przypominając art. 96(1) Karty i art. 65 Statutu MTS, które upoważniają Zgromadzenie Ogólne do wnioskowania o opinie doradcze w dowolnej kwestii prawnej,

Potwierdzając, że **Konwencja w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa (1948)** („Konwencja o ludobójstwie”) koduje obowiązek *erga omnes* i *jus cogens* **zapobiegania i karania** ludobójstwa,

Zauważając orzecznictwo MTS, w tym *Zastosowanie Konwencji o ludobójstwie (Bośnia i Hercegowina przeciwko Serbii i Czarnogórze)* (wyrok 26 lutego 2007), które orzekło, że **obowiązek zapobiegania ludobójstwu** powstaje w momencie, gdy państwo dowiaduje się lub normalnie powinno było wiedzieć o **poważnym ryzyku**,

Uznając, że **Konwencja Wiedeńska o prawie traktatów (1969)** odzwierciedla prawo zwyczajowe międzynarodowe dotyczące interpretacji i wykonywania traktatów, w tym zasady **dobrej wiary, przedmiotu i celu** oraz **effet utile** (art. 26 i 31–33),

Świadome, że użycie weta musi być zgodne z przedmiotem i celem Karty, ogólnym prawem międzynarodowym i wiążącymi normami, oraz że nadużycie prawa nie może tworzyć prawnych implikacji,

Zaniepokojone użyciem weta do blokowania działań mających na celu zapobieganie lub powstrzymanie ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości lub poważnych naruszeń międzynarodowego prawa humanitarnego, co zagraża zdolności Rady do wypełniania swojej odpowiedzialności i osłabia wiarygodność organizacji,

Decydując wyjaśnić w prawie **granice i prawne implikacje** użycia weta zgodnie z art. 27(3) w takich okolicznościach,

1. **Decyduje**, zgodnie z art. 96(1) Karty i art. 65 Statutu MTS, wnioskować o **opinię doradczą** od Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w kwestiach prawnych w **Załączniku A** do niniejszej rezolucji;
2. **Wzywa** Sekretarza Generalnego do **natychmiastowego** przekazania niniejszej rezolucji wraz z **Załącznikami A–C** do MTS i dostarczenia Trybunałowi **dossier faktów i prawa** wskazanego w **Załączniku C**;
3. **Zachęca** państwa członkowskie, Radę Bezpieczeństwa, Radę Gospodarczą i Społeczną, Radę Praw Człowieka, Międzynarodowy Trybunał Karny (w granicach jego mandatu) oraz odpowiednie organy, instytucje i mechanizmy ONZ do **złożenia pisemnych oświadczeń** do Trybunału w kwestiach w **Załączniku A** i **upoważnia** Przewodniczącego Zgromadzenia Ogólnego do złożenia oświadczenia instytucjonalnego w imieniu Zgromadzenia;
4. **Wzywa** MTS, o ile to wykonalne w praktyce, do nadania sprawie **priorytetu** i ustalenia **terminów** dla pisemnych oświadczeń i postępowań ustnych odpowiednich do wbudowanej pilności **wiążącej normy i obowiązku zapobiegania ludobójstwu**;
5. **Zachęca** Radę Bezpieczeństwa, w oczekiwaniu na opinię doradczą, do **rozważenia** swojej praktyki weta w świetle art. 1, 2(2), 24 i 27(3) Karty, Konwencji o ludobójstwie i Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów;
6. **Decyduje** włączyć do tymczasowego porządku obrad następnej sesji punkt zatytułowany „**Dalsze działania po opinii doradczej MTS dotyczącej granic weta zgodnie z art. 27(3) Karty**” i pozostać **zajęty tą sprawą**.

Załącznik A — Pytania do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości

Pytanie 1 — Interpretacja traktatów i dobra wiara

1. Czy zasady zwyczajowego prawa interpretacji traktatów, zakodowane w art. 31–33 Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów, stosują się do Karty Narodów Zjednoczonych, a jeśli tak, w jaki sposób **dobra wiara, przedmiot i cel** oraz **effet utile** informują interpretację **art. 27(3)** w odniesieniu do **art. 1, 2(2) i 24** Karty?
2. W szczególności, czy weto może być **zgodnie z Kartą** użyte, gdy jego efektem jest **udaremnianie** głównej odpowiedzialności Rady za utrzymanie międzynarodowego

pokoju i bezpieczeństwa oraz blokowanie działań wymaganych przez **wiążące normy**?

Pytanie 2 — Strona sporu i wstrzymanie się od głosowania

Jaka jest prawna treść wyrażenia „**strona sporu powinna wstrzymać się od głosowania**” w art. 27(3) Karty, w tym:

1. kryteria określania, czy członek Rady jest „**stroną sporu**” zgodnie z rozdziałem VI; oraz
2. czy i w jaki sposób **istotne wsparcie militarne, finansowe lub logistyczne** dla strony walczącej czyni stałego członka „stroną sporu” zobowiązaną do **wstrzymania się od głosowania**?

Pytanie 3 — Jus cogens i obowiązek zapobiegania ludobójstwu

1. Czy normy **jus cogens** i zobowiązania **erga omnes**, w tym **obowiązek zapobiegania ludobójstwu** zgodnie z art. I Konwencji o ludobójstwie i prawem zwyczajowym, ograniczają legalne użycie weta?
2. Kiedy – zwłaszcza w świetle orzecznictwa MTS dotyczącego **poważnego ryzyka** – powstaje **obowiązek działania** dla Rady Bezpieczeństwa i jej członków, tak że użycie weta byłoby **niezgodne** z Kartą?

Pytanie 4 — Prawne implikacje ultra vires weta

1. Jakie są **prawne implikacje** w ramach instytucjonalnych Narodów Zjednoczonych, gdy weto jest użyte **w złej wierze, w sprzeczności z jus cogens** lub **w sprzeczności z art. 27(3)**?
2. W takich przypadkach, czy Rada Bezpieczeństwa lub Narody Zjednoczone mogą **traktować weto jako prawnie nieważne**, kontynuować przyjmowanie działań **zasadniczo** lub w inny sposób **ignorować** jego efekty w zakresie niezbędnym do wypełnienia odpowiedzialności Rady zgodnie z art. 1 i 24?
3. Jakie są **zobowiązania państw członkowskich** zgodnie z art. 25 i 2(2) Karty w obliczu rzekomego **ultra vires** weta?

Pytanie 5 — Relacja ze Zgromadzeniem Ogólnym (Uniting for Peace)

Jakie są **prawne implikacje** dla uprawnień Zgromadzenia Ogólnego zgodnie z art. 10–14 Karty i rezolucją **A/RES/377(V) (Uniting for Peace)**, gdy weto jest użyte w okolicznościach opisanych w pytaniach 3 i 4?

Pytanie 6 — Prawo traktatów

1. Jak art. **26** (*pacta sunt servanda*) i **27** (prawo wewnętrzne nie jest usprawiedliwieniem) Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów wpływają na poleganie stałego członka na wecie, gdy takie poleganie **blokuje** wykonywanie zobowiązań Karty lub Konwencji o ludobójstwie?

2. Czy doktryna **nadużycia prawa** lub zasada, że **działania ultra vires nie tworzą prawnych implikacji**, stosuje się do weta w systemie prawnym ONZ, i z jakimi konsekwencjami?

Załącznik B — Główne teksty prawne

Karta Narodów Zjednoczonych

- **Art. 1(1):** „Utrzymywać międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo... i podejmować skuteczne zbiorowe działania w celu zapobiegania i usuwania zagrożeń dla pokoju.”
- **Art. 2(2):** „Wszyscy członkowie... będą w dobrej wierze wypełniać swoje zobowiązania zgodnie z niniejszą Kartą.”
- **Art. 24(1):** „Aby zapewnić szybkie i skuteczne działanie Narodów Zjednoczonych, jego członkowie powierzają Radzie Bezpieczeństwa główną odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa i zgadzają się, że Rada działa w ich imieniu.”
- **Art. 27(3):** „W decyzjach zgodnie z rozdziałem VI i zgodnie z ust. 3 art. 52 strona sporu powinna wstrzymać się od głosowania.”
- **Art. 96(1):** „Zgromadzenie Ogólne lub Rada Bezpieczeństwa mogą wnioskować o opinię doradczą MTS w dowolnej kwestii prawnej.”

Konwencja Wiedeńska o prawie traktatów (1969)

- **Art. 26 (Pacta sunt servanda):** „Każdy ważny traktat wiąże strony i musi być przez nie wykonywany w dobrej wierze.”
- **Art. 27:** „Strona nie może powoływać się na postanowienia swojego prawa wewnętrznego jako usprawiedliwienie niewykonania traktatu.”
- **Art. 31(1):** „Traktat należy interpretować w dobrej wierze zgodnie ze zwykłym znaczeniem, jakie należy nadać jego terminom w ich kontekście i w świetle przedmiotu i celu traktatu.”
- **Art. 31(3)(c):** „Należy wziąć pod uwagę... każdą odpowiednią regułę prawa międzynarodowego stosowaną w stosunkach między stronami.”
- **Art. 32–33:** (środki uzupełniające; interpretacja autentycznych tekstów)

Konwencja w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa (1948)

- **Art. I:** „Strony Konwencji potwierdzają, że ludobójstwo... jest przestępstwem w prawie międzynarodowym, które zobowiązują się zapobiegać i karać.”

MTS — Bośnia i Hercegowina przeciwko Serbii i Czarnogórze (wyrok, 26 lutego 2007)

- „Obowiązek państwa zapobiegania i odpowiadający mu obowiązek działania powstaje w momencie, gdy państwo dowiaduje się lub normalnie powinno było wiedzieć o istnieniu poważnego ryzyka popełnienia ludobójstwa.”

Załącznik C — Sugerowane dossier dla Sekretarza Generalnego

Aby pomóc Trybunałowi, Sekretarz Generalny jest proszony o przygotowanie i dostarczenie dossier zawierającego m.in.:

1. **Praktyka Karty:** Zapisy z Repertory of Practice w sprawie art. 24 i 27; historyczne travaux w sprawie art. 27(3); precedensy „strony sporu”-wstrzymanie się.
2. **Zapisy Rady Bezpieczeństwa:** Projekty rezolucji i zapisy głosowań w sytuacjach obejmujących masowe okrucieństwa; protokoły dosłowne rejestrujące odniesienia do art. 27(3) lub obowiązków wstrzymania się.
3. **Dokumenty Zgromadzenia Ogólnego:** Rezolucje pod procedurą **Uniting for Peace**; odpowiednie wnioski o opinie doradcze i późniejsza praktyka.
4. **Orzecznictwo MTS:** *Bośnia przeciwko Serbii* (2007); odpowiednie tymczasowe nakazy i opinie doradcze dotyczące interpretacji Karty, jus cogens, erga omnes i uprawnień instytucjonalnych.
5. **Prawo traktatów:** Travaux préparatoires Konwencji Wiedeńskiej i komentarze Komisji Prawa Międzynarodowego do art. 26–33; memoranda Sekretariatu ONZ dotyczące Karty jako traktatu.
6. **Zbiór zapobiegania okrucieństwom:** Raporty Sekretarza Generalnego; ustalenia Rady Praw Człowieka i COI; aktualizacje sytuacji OHCHR i OCHA; praktyka dotycząca obowiązków due diligence w zapobieganiu ludobójstwu i masowym okrucieństwom.
7. **Analiza akademicka i instytucjonalna:** Materiały od uznanych ekspertów prawa międzynarodowego dotyczące **nadużycia prawa, działań ultra vires i mocy prawnej** działań podjętych w sprzeczności z wiążącymi normami w instytucjach międzynarodowych.

Notatka wyjaśniająca (nieoperacyjna)

- **Cel:** Wyjaśnienie **prawnych granic** użycia weta, gdy w grę wchodzi **wiązące normy** i zobowiązania **erga omnes**; identyfikacja **prawnych implikacji ultra vires** weta; oraz opis interakcji Rady i Zgromadzenia (w tym **Uniting for Peace**).
- **Projekt:** Pytania w Załączniku A zapraszają Trybunał do:
 - Zastosowania **art. 31–33 VCLT** do Karty (interpretacja w dobrej wierze; przedmiot i cel);
 - Zdefiniowania „**strony sporu**” i wstrzymania się zgodnie z **art. 27(3)**;
 - Wyrażenia, jak **jus cogens** (w tym **obowiązek zapobiegania ludobójstwu**) warunkuje weto;
 - Określenia **mocy prawnej** weta użytego **w złej wierze** lub **w sprzeczności z wiążącymi normami**; oraz
 - Wyjaśnienia **roli Zgromadzenia** gdy Rada jest sparaliżowana.